

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af
Citation: POUL SCHJÆRFF , 1926-29, s. 380. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur:
<https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529612342800/facsimile.pdf> (tilgået 17. maj 2021)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

er det vanskeligt at staa reen; saaledes nødtes ogsaa jeg til at skuffe en ædel Beskytterinde, der havde sat sin Lid til mig, thi jeg kunde ikke aabenbare hende vor Plan, uden at styrte Landet i Ulykke.«

Kort efter, da Tusmørket frembrød, nærmede de sig til en Hytte, der laa dybt inde i Skoven, omgivet af Grantræer, hvis Grene bøiede sig under Vægten af den hvide Sne. Da Adalbert kom indensfor, saae han en gammel Kvinde, der spandt i en Krog af Værelset, medens en brændende Fyrrepind tiente hende til Lys. Ovenpaa den store Ovn var der strøet Straa, og paa Straaet hvilede den gamle Michael med halvudslukkede Øine.

»Er det min Herres yngste Søn, der staaer ved mit Leic?« spurgte Michael. — »Ja.« svarede Adalbert. — »Min Herres Søn er god,« sagde den Gamle, »hvem veed, om han ikke forbarmer sig over en døende Forbryder.«

»Hvi kalder du dig en Forbryder?« spurgte Adalbert, »du er jo ikke skyldig i nogen Brøde.«

»Før du dømmer derom, maa du høre hans eneste Gierning,« gienmælede Pater Vincent.

Da Adalbert havde samtykket deri, begyndte Michael følgende Fortælling:

Jeg har bestandig elsket den gamle Tid, da de Fornemmes Boliger stode aabne for Enhver, ligesom Kirkerne, da Adelsmanden spiste ved det samme Bord, som hans Tienere, da Sangerne droge fra Huus til Huus, medens den Dørtærskel var hædret, indenfor hvilken de satte sig. Disse Tanker skiulte jeg ikke for mine Landsmænd, jeg fandt Mange, der tænkte, som jeg, og da Patrioternes Selskaber dannede sig, blev ogsaa jeg indviet deri.

Men uagtet jeg saaledes vandt Manges Tillid og

Venskab, kunde jeg dog aldrig takkes min Herre, dette viste han mig saa tydeligt, at jeg længst havde forladt hans Tjeneste, hvis ikke en stærk Drift bandt mig til de Steder, hvor jeg først saae Dagens Lys.

Starosten fandt sig ogsaa i min Nærværelse, og skjøndt han ikke havde høie Tanker om mig, stolede han dog paa min Ærlighed, hvorfor han, som den unge Herre vel veed, i mange Aar betroede mig Opsigten over Tjenerne, og da jeg blev ældre, maatte jeg afskrive hans Brevskaber. Ja, uagtet Starostens Strenghed mod Alt, hvad der erindrede om de gamle Dage, ofte vakte min Kummer, saa lærte jeg dog at tie og at taale i Haab om en bedre Fremtid. Saaledes levede jeg, uden at vække Mistanke, og kunde ogsaa, da jeg erfarede Adskilligt, af og til give mine Landsmænd nyttige Vink, indtil den ny russiske Spion, der kalder sig Major Zeltner, kom hertil. Denne var vel bevandret i sit Haandværk, han fattede strax Mistanke til mig, og udspejdede Alt, hvad jeg tog mig for, hvilket han fortalte Starosten, der allerede tidligere var forbittet paa mig, fordi han troede, at jeg undertiden havde taget Junker Casimirs Partie imod ham; men nu blev han mig dog mere fiendsk, end nogensinde, og tilsidst bestemtes det, som en af mine Medtjenere, der lyttede ved Døren, hørte, at jeg skulde tages fast og sendes til Warschau.

Samme Aften, paa hvilken jeg erfarede min Herres Plan, pakkede jeg mit Tøj sammen og flygtede bort. Fra den Tid af levede jeg skjult hos Bønderne i Egnen, og uagtet Starosten bød trehundrede polske Gylden og Mere til den, der vilde opfange og udlevere mig, saa var der dog ingen af de fattige Mænd, der vilde vorde en Forræder. Tvertimod hørte de gierne paa mig, naar jeg talte om Frem-

tiden og om Polens Frihed, ja om Natten fulgtes vi ad i Skovene, og huggede Træ til Landser, som vi om Aftenen hemmelig tilskare, hvorefter vore Smede besloge dem med Jern. Flere Gange mødte vi ogsaa Junker Casimir paa afsides Veie, men han loe kun ad os, truede med Fingeren og sagde Intet.

For tre Uger siden besøgte jeg Oberst Czernim, der fortalte mig, at den afdøde Frues Broder, Bonaventura Zaleski, skulde reise til Warschau. Da jeg kicndte ham godt, ilede jeg til ham, og bad, at jeg maatte følge med, som hans Tiener. Dette tillod han, og jeg havde saaledes den Glæde at see den store Befrielsesdag, som jeg i saamange Aar havde ventet. Ja jeg fandt endog Leilighed til at komme bort fra Warschau, en Dag før min saakaldte Herre, og ilede da strax hjem, men af denne min tidlige Hiemkomst høstede jeg desværre kun en bitter og ildesmagende Frugt.

Det har længe staaet mig for Øine, hvorledes al Lykke veg bort fra vor Egn, da Starosten forlod den gamle Borg, og flyttede ind i den ny. Jeg blev derfor i mange Aar boende i den gamle Bygning, efterat alle de Andre vare borte, endelig maatte jeg, efter Starostens strenge Befaling, forlade den, og jeg veed Intet i mit hele Liv, der er gaaet mig mere til Hierte.

Lidt efter lidt kom der adskillige nye Tienere paa Gaarden, der havde andre Tanker, end jeg, om mange Ting. Vi Ældre derimod meente dog nu, som før, at de nye Moder vanskelig havde kunnet trænge ind i Landet, hvis ikke Adelen var afvegen fra deres Fædres Skikke, og var draget bort fra disses Boliger. Hvilken Krænkelse det var for os, da den forladte Bygning endnu oven i Kiøbet blev forvandlet til et Fængsel for Misdædere, kan jeg ikke her sige. Hvad mig angaaer, da kunde jeg tidt om Natten ikke sove for de urolige Tanker, der op-

stode hos mig, ja det ny Slot forekom mig ofte, som en hæsliq Troid fra Udlandet, en Fiende, der maatte udslettes af Jorden, før de gamle Tider kunde vende tilbage. Dette erklærer nu vel den ærværdige Pater Vincent for Vanvid og Sværmeri, frembragt af mit melancholske Blod, og dog kan jeg tidt ikke aflade at tænke saa den Dag i Dag.

Den Aften det brød løs i Warschau, stod et stort Huus i Flammer, hvilket, som man sagde, var Tegnet for de Sæmmensvorne, at Opstanden skulde begynde. Da jeg saae dette, var det ligesom en Indskydelse kom over mig, og ligesom En hviskede til mig: »Gaa hen og gjør ligesaa.« Dette klang mig nu for Ørene baade Nat og Dag, baade under og efter Kampen, og neppe var jeg hjemme, før jeg kaldte et Par af mine fortroligste Medtjenere sammen, og meddelte dem, hvad jeg havde seet, jeg aabenbærede mine inderste Tanker for dem, jeg lagde dem det paa Hjertet, og formanede dem til, at de nu skulde nytte Øieblikket, og vove en tapper Gierning, og opbrænde den forhadte Bygning; midt under Branden, naar en stor Mængde Mennesker var samlet, vilde jeg da fremtræde og forkynde Opstanden. Ved denne Tale saae mine Fortrolige paa hinanden med betænkelige Blik, men tilsidst vidste jeg dog at vinde dem, og det syntes som om de ikke kunne modstaae mine Ord. Vi bleve da enige om at opbrænde Slottet den næste Nat, indtil den Tid besluttede vi ogsaa, at fortie de vigtige Nyheder fra Warschau.

En af mine Forbundne, der laac i mit forrige Værelse, paatog sig at lægge Haand paa Værket. Dette var saameget deslettere, da Herskabet i denne Nat var fraværende. Starosten blev vel, som vi siden erfarede, hjemme, men deraf lode vi os ei afskrække fra vort Forsæt. Natten var for Resten stille, saa

vi kunde haabe, at Ilden ikke vilde udbrede sig udenfor Hovedbygningen, alle Husets Folk bleve vi enige om at advare i Tide, paa det intet levende Menneske skulde komme til Skade.

Alt om Aftenen opgav jeg den Plan, selv at fortælle Mængden min vigtige Nyhed, thi det forkom mig, som om jeg ikke kunde taale Synet af Ilden. Jeg overlod da til mine Medforbundne at bekendtgjøre Opstanden, men i Forvirringen skede det ikke, og hiin glædelige Efterretning udbredede sig igjennem Andres Mund, før vi kunde forkynde den.

Da Natten kom, gik jeg til Sengs, men jeg kunde ikke sove, jeg væltede mig om paa mit Leie, og følte en Ild i mit Hierte, ligesom det var mig selv, der brændte. Et Øieblik faldt jeg dog hen i en Drøm, hvori jeg saae min gamle Herre, Starostens Fader, der stod ved min Seng med et vredt Aasyn, i Haanden holdt han en glødende Jernstang, som han løstede i Veiret for at knuse mig. Da jeg kort efter vaagnede, bares det mig for, at vi vilde begaae en ond Gierning, og jeg stod op og skyndte mig ud for at hindre den. Men det var for silde, jeg saae alt Luerne, der vare indsluttede i Bygningen, ja de runde Tagvinduer glødede saa stærkt, at jeg meente, det var onde Aander, der sadde under Loftet og truede mig med ildrøde Øine.

Jeg skreg da høit og advarede Alle om Ilden, der snart brød frem med stor Magt. Jeg styrtede mig ogsaa ind i Huset og reddede Alt, hvad jeg kunde naae, kun de fremmede Herrers Billeder lod jeg brænde, og jeg negter ikke, at jeg, midt i min Angst, dog følte et Slags Glæde derover.

Da jeg troede, at mit Arbeide var forbi, og at der nu Intet af Vigtighed var, som jeg kunde redde, kom der en af dem, der vare i Ledtog med mig, og fortalte, at Oberst Czernim var nær ved at døe i Flam-

merne. Uden at vide, paa hvilken Side jeg skulde søge ham, styrtede jeg da ind i det brændende Huus. thi Obersten havde været min Ven og Beskytter, og jeg havde gierne styrtet mig i den gabende Afgrund, for at redde ham. Jeg gik opad de brændende Trapper, trængte ind i Værelser, hvor jeg stod omringet af Luer, jeg vandrede over Gløder, og agtede ei, at Dørene styrtede ind efter mig, at brændende Biælker faldt ned ved min Side, at Guisterne saarede mig, og at Flammerne grebe efter mig, som efter et sikkert Bytte. Endelig var jeg saa lykkelig at høre hans Røst og at redde ham ved Hielp af en Hovednagle, som jeg af en Hændelse havde ført med mig, da jeg flygtede fra Slottet.

Kort efter ilede jeg tilbage til dette Huus. Saa længe Branden varede, følte jeg mig kraftig, som en Bjørn i Skoven, men da jeg kom hjem, dirrede mine Been under mig, og jeg maatte gaae til Sengs. Jeg havde faaet dybe Saar, der smertede mig meget, og der Dag fra Dag forværredes, saa jeg snart begreb, at jeg ikke kunde leve længe. Da kaldte jeg Pater Vincent og skriftede for ham. Han forskrækkedes over mit Skriftemaal, og først efter hans Tale indsaae jeg, hvor ugudelig jeg havde handlet. Han raadede mig til offentlig at bekiende min Synd og lide den Straf, Menneskene vilde paalægge mig. Dertil er imidlertid ingen Tid, thi der er Koldbrand i mine Saar, mine Been ere uden Følelse, og Døden nærmer sig alt til mine Indvolde. Imidlertid er det mig dog en Trøst, at jeg inden mit Endeligt har seet min Herres Søn, at hans Øie har betragtet mig uden Afsky, og at hans Tunge ikke har forbandet mig, før jeg kom til Ende med denne Bekiendelse.